

Necessitats encadenades

ALBERT PUNSOLA

(/AUTOR/ALBERT-

PUNSOLA-44)

Periodista

25/03/2009

Un cop traspassat un cert llindar, una societat es veu obligada a fer servir tots els recursos i energies de què disposa per a l'única finalitat de mantenir el seu propi nivell de complexitat

Comparades amb les llars dels segles XVIII o XIX, les del XXI sobreixen amb tota mena d'objectes i estris. I més encara si es tracta de llars del món desenvolupat. El fenomen s'explica per factors com la renda disponible, l'oferta del mercat local i també per un estrany mecanisme que, no sé si té nom, però que jo anomenaria la necessitat encadenada. Com funciona aquest particular engranatge? Molt senzill: primer adquirim un nou producte perquè ens ajudi a gestionar una situació determinada (neteja de la casa, funcionament d'alguna màquina, ànsies de lleure). No hi ha dubte que el producte satisfà les expectatives i normalment aporta tot allò que se n'esperava. Ara bé, la dinàmica encetada amb aquesta acció no s'atura aquí. En segon terme, descobrim que, per a seguir fent la seva feina, al producte adquirit originàriament li calen altres de complementaris, ja siguin fundes, recanvis, complements de tota mena; en definitiva necessitats encadenades que es van multiplicant.

Aquesta és una manera de crear valor econòmic que ajuda a mantenir llocs de treball i proporciona un placebo de benestar al consumidor, però que, en contrapartida, distorsiona la percepció sobre allò que realment és necessari per viure. Altres efectes negatius són l'augment de pressió sobre els recursos i el repetit descrèdit de la reducció del consum, objectiu que de tant en tant ens recorden algunes campanyes institucionals pagades amb els nostres diners.

(F)

S'ha de reconèixer que és molt més fàcil criticar aquesta dinàmica -com estic fent ara- que no pas assenyalar camins alternatius. Personalment, no en conec i dubto que algú sigui capaç d'explicar en detall la posta en pràctica del decreixement, que sens dubte seria un remei si algú pogués explicar-nos com arribar al punt mig entre un materialisme malaltís i una frugalitat espiritual, gairebé *rousseauuniana*. Com a fita col·lectiva, aquesta recerca sembla en via morta perquè, majoritàriament, i en condicions de llibertat, les persones no segueixen pautes de conducta iguals. La polarització al voltant dels dos extrems esmentats és la tendència de futur més versemblant.

Hi ha una altra manera de mirar les necessitats encadenades que pot portar alguna llum sobre allò que ens està passant. Es tractaria de veure aquest fenomen i el problema de fons que reflecteix - l'hiperconsumisme- com a expressió d'una creixent complexitat a escala històrica.

L'antropòleg nord-americà Joseph Tainter va publicar ara fa 20 anys el llibre *The Collapse of Complex Societies*. En aquesta obra es posaven de manifest algunes idees que val la pena tenir en compte, tal com ha recollit recentment el setmanari britànic *New Scientist*. Tainter va constatar un augment de la complexitat en cada etapa històrica, amb una evident acceleració des de l'era industrial fins ara, que ens ha portat cap a una civilització totalment interconnectada, que genera informació, interrelacions i objectes manufacturats exponencialment.

Però lluny de trobar un mar d'oportunitats en aquest context, com dirien els liberals més cursis, Tainter va observar que cada nou grau de complexitat afegida al sistema social comportava algunes contrapartides, entre elles la disminució de la rendibilitat de processos i inversions. Així, cada hora de

treball suplementària seria menys productiva, i el mateix passaria amb cada unitat d'energia emprada en l'agricultura. Aquest fenomen, segons *New Scientist*, s'observa també en la disminució del nombre de patents per cada dòlar que s'inverteix en recerca.

En les seves reflexions, Tainter va concloure que, un cop traspassat un cert llindar, una societat es veu obligada a fer servir tots els recursos i energies de què disposa per a l'única finalitat de mantenir el seu propi nivell de complexitat. Aquest moment revela una gran feblesa del sistema i la possibilitat real que s'esfondri a partir d'un desencadenant concret. Altres estudiosos citats pel setmanari britànic coincideixen amb Tainter en el fet que, si bé la complexitat enforteix en principi un sistema -social o natural- en determinats estadis aquesta característica s'acaba traduint en vulnerabilitat per al conjunt. És possible que, d'entrada, aquestes teories puguin semblar agosarades o lluny de la realitat, però aquest judici canvia radicalment si pensem per uns instants en la crisi de les *subprimes* i l'actual marasme econòmic mundial.

Els minimalistes ja ho van resoldre fa anys amb el lema "menys és més" però els lectors artistes no s'haurien d'enfadar si recordem que l'estètica mai ha tingut tant de risc com l'ètica.

Periodista **Etiquetes:** [Consum](#) (/etiquetes/consum)

[Món](#) (/etiquetes/mon)

Share 0

Tuit

 (<https://plus.google.com/share?url=https%3A//www.sostenible.cat/opinio/necessitats-encadenades>)

 (<https://www.sostenible.cat/print/opinio/necessitats-encadenades>)

Relacionats

Butlletí

Correu electrònic *

Subscriu

[Enviaments anteriors](#) (/newsletter/sostenible)

(/)

Revista de la **xarxa** de ciutats
i pobles cap a la sostenibilitat

**Diputació
Barcelona**

(<http://www.diba.cat>)

[Arxiu](#) (/arxiu)

[Continguts per categoria](#) (/tagclouds/chunk/3)

[Continguts per etiqueta](#) (/tagclouds/chunk/1)

[Continguts per municipi \(/tagclouds/chunk/2\)](/tagclouds/chunk/2)

[Avís legal \(http://www.diba.cat/avislegal\)](http://www.diba.cat/avislegal)

[Contacte \(/formulari/contacte\)](/formulari/contacte)

[RSS \(https://www.sostenible.cat/pagina/rss#overlay-context=\)](https://www.sostenible.cat/pagina/rss#overlay-context=)

[https://www.facebook.com/Sosteniblecat-146513494888\)](https://www.facebook.com/Sosteniblecat-146513494888)

[http://www.twitter.com/xarxasost\)](http://www.twitter.com/xarxasost)

[http://youtube.com/xarxasost\)](http://youtube.com/xarxasost)

[\(rss.xml\)](#)